

Návrh kvalifikace a odměňování chrámových hudebníků

Geneze problému a formulace úkolu

Společná liturgická komise pro diecéze Praha – Plzeň na svém zasedání na podzim roku 2000 pověřila svého člena a zároveň předsedu Společnosti pro duchovní hudbu MUDr. Jaroslava Eliáše, aby vypracoval pro Pražskou a Plzeňskou diecézi návrh pravidel odměňování chrámových hudebníků (varhaníků). Tento návrh byl předložen na zasedání komise 9.3.2001.

Mezi pověřením a předložením návrhu však zasedala Komise pro liturgii ČBK, která jednala o podobném materiálu předloženém brněnským biskupstvím s tímto výsledkem:

ofic číslo: ČBK 41 - XI - 6

ČBK vzala na vědomí informaci o systému kvalifikace kantorů (varhaníků) v brněnské diecézi.

ČBK doporučuje tuto kvalifikaci pro všechny diecéze.

Kvalifikace má vést ke zkvalitnění varhanní hry, liturgického zpěvu, činnosti schól a chrámových sborů.

Má napomoci k povznesení liturgie i k odbornému a duchovnímu růstu kantorů a varhaníků v jejich poslání. Zároveň má přispět k lepšímu docenění stupně kvality v jejich službě.

Zasedání liturgické komise P-P dne proto přijalo toto rozhodnutí:

Odměňování varhaníků. MUDr. Jaroslav Eliáš vypracoval návrh na odměňování varhaníků, který byl zaslán všem členům Liturgické komise k vyjádření.

Usnesení: Je třeba vzít v úvahu, co bylo doporučeno na zasedání ČBK v Brně a zapracovat do materiálů dr. Eliáše a předložit ho při příštím zasedání LK.

Níže uvedený materiál je pokusem o vypracování tohoto úkolu.

Rozbor situace

1. Je možno zapracovat brněnský materiál do návrhu Dr. Eliáše?

Původní materiál je stručný (jedna strana A4). Brněnský materiál je obsáhlá šestnáctistránková brožura, kterou není možno smysluplně zestručnit.

2. Je možno převzít v podstatě beze změn materiál brněnský pro potřeby diecézí Praha-Plzeň?

Brněnský materiál řeší systém kvalifikace kantorů (vymezení pojmů viz níže) a otázek varhaníků a jiných liturgických funkcí spojených s hudbou (sbormistrů, vedoucích schól a zpěváků) se dotýká pouze okrajově. Systém kvalifikace vychází z existence fungujícího diecézního střediska pro liturgickou hudbu, které nemá v diecézích P-P ekvivalent. Brněnský materiál vychází z moravských liturgicko-hudebních tradic, například ve výběru povinné literatury, zcela ignoruje existenci Mešních zpěvů. V něm navrhovaná pracovní smlouva nevyhovuje ani platnému pracovnímu právu, ani dekretu Apostolicam actuositatem čl. 22.

3. Závěr

Je třeba vypracovat návrh nový, který v otázce kvalifikace kantorů bude respektovat usnesení ČBK (tj. materiál brněnský), rozšíří jej o kvalifikaci varhaníků a ostatních liturgicko-hudebních funkcí (vedoucí schóly nemusí například ovládat hru na varhany, varhaník naopak nemusí být nadán hlasovými kvalitami ani ovládat metodiku práce se sborem na rozdíl od kantora, který má ovládat všechny tyto dovednosti) a navrhne P-P diecézím vlastní systém školení a přezkoumání kvalifikace spolu s návrhem na finanční ohodnocení liturgických funkcí laiků ve speciálních službách církve v oblasti liturgické hudby.

Teze - abstrakt

1. *Služba hudebníků při liturgii je liturgickou službou a jsou na ní jako na takovou kladeny požadavky jak odborné, tak morální a duchovní.*
2. *Je chvályhodné, že mnoho hudebníků vykonává tuto službu bezplatně ve svém volném čase jako dobrovolníci.*
3. *Ti, kteří ji vykonávají ve velkém rozsahu jako svoje hlavní či vedlejší povolání, mají být spravedlivě a přiměřeně odměněni.*
4. *Jako základ pro navrhované finanční ohodnocení byl použit systém uplatňovaný ve státním školství.*

Vymezení pojmů

1. Kantor

je hudebník, který je zodpovědný za zpěv a hudbu ve farnosti (v kostele) a který je představený všech ostatních hudebníků, kteří zde působí. (podle brněnských materiálů)

2. Varhaník

je hudebník, v jehož působnosti je hra na varhany včetně výběru písní a žalmů. Působí-li ve farnosti kantor, je jeho podřízený. Působí-li ve farnosti sbor či schóla vedená někým jiným, doprovází při jejich působení při liturgii.

3. Sbormistr-dirigent

je hudebník, v jehož působnosti práce se sborem (sbory, orchestrem) a jejich řízení při liturgii. Není-li ve farnosti ustanoven kantor, obstarává i personální záležitosti sboru a orchestru a vede hudební archiv.

4. Vedoucí latinské či české schóly

vykonává podobné funkce vůči schóle resp. schólám.

5. Zpěvák

je funkce podle instrukce Musicam sacram čl. 21. (Hlavně tam, kde není možno zřídit ani malou scholu, ať je postaráno, aby tam byl nejméně jeden zpěvák nebo dva, řádně vycvičený, který by lidu předzpěvoval alespoň jednodušší nápěvy částí, kterých se má lid účastnit, a vhodně vedl věřící a byl jim oporou. Je prospěšné, aby byl takový zpěvák i v kostele, který má svou scholu, pro takové úkony, kterých se schola nemůže zúčastnit, a přesto se sluší, aby se konaly s jistou slavnostností, a tedy se zpěvem.). Zpěvák vykonává prakticky i funkci žalmisty.

Všechny tyto funkce jsou liturgickými službami vyplývajícími z všeobecného kněžství nabytého křtem, a vztahují se proto na ně jako na takové příslušné předpisy a požadavky. Laici, kteří je vykonávají, jsou **laici působící v pastorační službě církve** a je nutno uvážit, jaké požadavky na ně mají být z tohoto titulu kladeny a jaké jejich duchovní i hmotné potřeby je nutno uspokojit. Měla by se na ně vztahovat alespoň část směrnice ČBK ze dne 7.1.2001 **DUCHOVNÍ PÉČE O LAIKY PŮSOBÍCÍ V PASTORAČNÍ SLUŽBĚ CÍRKVE**. Tyto služby jsou také specifickou formou apoštolátu laiků. Měly by být vykonávány jen po řádném pověření. Tyto služby - funkce lze podle místních podmínek libovolně sdružovat a kombinovat.

Stupeň odborných znalostí

1. Úplná znalost

Předpokládá se u vysokoškolsky v oboru vzdělaných hudebníků

2. Odborná znalost

Předpokládá se u středoškolsky nebo adekvátně tomu vzdělaných hudebníků

3. Vyšší a nižší základní znalost

Předpokládá se u absolventů základních uměleckých a obdobných škol a absolventů diecézních kursů

4. Bez hudebního vzdělání

Předpokládá se složení zkoušky v níže navrhovaných dovednostech

Formy poměru farnost-hudebník

Pokud jsou hudební liturgické funkce vykonávány ve větším rozsahu, nebo pokud si hudebník jejich provozováním vydělává na živobytí, stávají se hudebníci laiky ve speciálních službách církve ve smyslu AA čl. 22 a sluší se, aby byli i řádně finančně ohodnoceni.

Nic však nebrání tomu, aby se existenčně jinak zajištění hudebníci celé nebo jen části spravedlivé odměny zřekli ve prospěch farnosti a vykonávali svou funkci pouze ke cti a slávě Boží a k posvěcení věřících a fungovali tak jako dobrovolníci. I v tom případě by však jejich činnost měla být finančně ohodnocena, aby bylo alespoň jim a duchovní správě zřejmé, jaké místo tímto zaujímají mezi dárci a sponzory. Písmena označují kvalifikační stupně, viz příloha 2.

	Hlavní pp	Vedlejší pp	Dohoda	Aktivista
Kantor	A,B	A,B,C1	B,C	C,D
Varhaník	A,B	A,B,C1	A,B,C	A,B,C,D
Sbormistr - dirigent		A,B	A,B,C	A,B,C
Vedoucí chorální schóly			B	B,C
Vedoucí české schóly				C
Zpěvák				C,D

Slovní vyjádření:

Hlavní pracovní poměr by měl být uzavřen pouze s vysoce kvalifikovanými kantory a varhaníky v nejvýznamnějších chrámech (zpravidla katedrálách). Ti mohou působit i na vedlejší pracovní poměr jako kantoři, varhaníci a sbormistři zpravidla vedle své koncertní nebo pedagogické činnosti. Vedlejší pracovní poměr je možno uzavřít i s varhaníkem vyššího základního vzdělání.

Práce na dohodu jsou zpravidla časově dosti omezené, nepřinášejí hudebníkům pracovní-právní zajištění a měly by se využívat k odměňování kvalifikovaných, ale jinak existenčně zajištěných hudebníků pro funkci malého rozsahu. S hudebníky-dobrovolníky by měla být uzavřena dohoda o pověření liturgickou službou, která nezakládá pracovní-právní vztah, ale upravuje jejich postavení ve farním společenství a ohodnocuje jejich dobrovolný přínos.

Dohoda o pověření liturgickou službou

Veškeré výše vyjmenované funkce jsou liturgickou službou. Nikdo by je neměl proto zastávat bez příslušného pověření. Pověření by mělo se mělo dít formou požehnání, nejlépe veřejného před zraky společenství, kterému bude hudebník sloužit. Mělo by být doprovázeno uzavřením dohody, která vymezuje práva a povinnosti hudebníka. Tato dohoda nezakládá pracovní-právní vztah, ale je nutnou podmínkou k tomu, aby se pracovní právní vztah mohl uzavřít s těmi hudebníky, kteří budou působit za úhradu.

Dohoda by měla obsahovat:

1. K jaké funkci a na jaké období je hudebník ustanoven (kantor, varhaník, sbormistr ...)
2. Závazek hudebníka, že tuto funkci bude skutečně zastávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

3. Jakou má kvalifikaci odbornou
4. Jaké duchovní požadavky jsou na něj v této souvislosti kladeny a jaké prostředky mu budou poskytnuty k jejich splnění. (Srovnej Směrnici ČBK ze dne 7.1.2001 DUCHOVNÍ PÉČE O LAIKY PŮSOBÍCÍ V PASTORAČNÍ SLUŽBĚ CÍRKVE)
5. Jaký je rozsah jeho pravidelných závazků
6. Jaké finanční ohodnocení by bylo adekvátní těmto závazkům
7. Jaké má pravomoci a povinnosti
8. Jakým způsobem budou jeho úkoly plněny v případě jeho nepřítomnosti (pro dobrovolníky se doporučuje: *v případě skutečností, které brání výkonu funkce (nemoc, dovolená, pracovní povinnost) ohlásí tuto skutečnost neprodleně svému nadřízenému (je-li jeho nadřízený kantor, tedy kantorovi, jinak duchovnímu správci).*)
9. V případě, že hudebník bude působit jako dobrovolník, poučený souhlas jeho manžela/manželky.
10. Způsob vypořádání náhrad.
11. Důvody a způsob případného odvolání z hudební liturgické funkce – ukončení platnosti dohody.

Pokud působí hudebník jako dobrovolník, působí v rámci svého volného času. Pokud je na něj kladen požadavek mimořádné liturgické akce (pohřeb, svatba), musí se zpravidla uvolnit ze zaměstnání. Potom má právo na náhradu času a ušlého zisku. Hudebník dobrovolník má také nárok na náhradu finančních nákladů, které mu vzniknou v souvislosti s výkonem jeho funkce, pokud vzniknou se souhlasem toho, kdo jej funkcí pověřil (cestovní náklady, nákup hudebnin, náklady na další vzdělávání v oboru chrámové hudby ...).

Další úloky:

1. Podle výše uvedených bodů vypracovat ve spolupráci s liturgy vzorovou dohodu o pověření liturgickou službou.
2. Ve spolupráci s liturgy navrhnout obřad žehnání pověřeného hudebníka.
3. Ve spolupráci s právníky navrhnout vzorovou pracovní smlouvu pro ty hudebníky, kteří budou svou službu vykonávat za úplatu.
4. Upravit přílohu 1 podle potřeb p-p diecézí (zatím vychází z materiálu brněnského, nerespektuje
5. Vyhlásit provizorně tento materiál vhodnou formou po dopracování bodů 1 – 4 za závazný.
6. V budoucnosti zasadit tento materiál jako organickou součást do dosud neexistující „koncepte liturgické hudby“ a dosud nefungujícího „systému církevně-hudebního školení“ v p & p diecézích.

Přílohy:

1. Dovednosti oboru liturgické hudby
2. Kvalifikační stupně a jejich udělování
3. Finanční ohodnocení

Příloha 1

Dovednosti oboru liturgické hudby

I) Doprovod písní

1) Úplná znalost

- (a) Doprovod všech v diecézi užívaných kancionálů
- (b) Transponovat doprovod z kancionálů (na nástroji)

2) Odborná znalost

- (a) Doprovod všech v diecézi užívaných kancionálů
- (b) Transponovat jednoduchý doprovod z kancionálu (na nástroji, po přípravě)
- (c) Improvizovat předeheru a dohru k duchovní písni

3) Vyšší základní znalost

- (a) Způsobilstvo doprovázet lidový zpěv z varhanního doprovodu (tempo, rytmus, oddechy); vyžaduje se hra s pedálem
- (b) Doprovody z kancionálů (po krátké přípravě)
- (c) Improvizace přede hry a do hry k příslušnému zpěvu

4) Nižší základní znalost jako 3)

5) Bez hudebního vzdělání

- (a) Zahrát z doprovodu kancionálu s úvodem a dohrou následující (nevyžaduje se hra s pedálem):
- (b) **067, 072, 073, 105, 106, 117, 121, 123, 125, 126, 129, 201, 209 – 216** (výběr 5 částí), **217, 218, 222, 224, 227, 301, 303, 306, 307, 311, 313, 317, 318, 321, 322, 401, 405, 406, 407, 409, 410, 415, 421, 422, 425, 503, 510, 511, 512, 513, 515, 517, 518, 523, 601, 604, 611, 612, 613, 621, 627, 629, 633, 653, 655, 656, 673, 695, 704, 707, 708, 712, 715, 721, 720, 722, 728, 801, 802, 804, 805, 809, 810, 812, 817, 822, 824, 827, 829, 830, 831, 832, 840, 901, 906, 921, 922, 924, 925, 931, 932**
- (c) Narejsťřikovat varhany k úvodu a k doprovodu

II) Hra varhanní literatury

1) Úplná znalost

- (a) G. Muffat: Apparatus musico-organicus (dvě toccaty)
- (b) J. S. Bach: Šest triových sonát, BWV 225–230 (jedna sonáta)
- (c) J. S. Bach: Šest koncertů podle různých mistrů, BWV 592–597 (jeden koncert)
- (d) Dvě z následujících skladeb:
- (e) M. Reger: Fantasie a fuga d moll, op. 135b
- (f) C. Franck: Choral h moll
- (g) C. Franck: Final, op. 21
- (h) O. Messiaen: Méditation sur le Mystère de la St. Trinité
- (i) P. Eben: Job nebo Biblické tance (z každého dvě části)
- (j) Zd. Pololáník: Preludio festivo

2) Odborná znalost

- (a) J. Pachelbel: Fuga na Magificat (jednoho z církevních tonů)
 - (a) Dvě z následujících skladeb:
 - (b) J. S. Bach: Preludium a fuga G dur, BWV 541
 - (c) J. S. Bach: Preludium (Fantasie) a fuga g moll, BWV 542
 - (d) J. S. Bach: Fantazie a fuga c moll, BWV 562
 - (e) J. S. Bach: Fantazie G dur, BWV 572

- (b) Tři z následujících skladeb:
 - (a) F. Mendelssohn-Bartholdy: Šest sonat, op. 65 (jedna z nich)
 - (b) C. Franck: Pičce héroique
 - (c) C. Franck: Chorál a moll
 - (d) M. Reger: Introdukce a passacaglia d moll
 - (e) P. Eben: Nedělní hudba
- 3) **Vyšší základní znalost**
 - (a) Jedna skladba z:
 - (a) J. Pachelbel: Preludia, Toccaty, Fantasie
 - (b) J. P. Sweelinck: Choralbearbeitungen
 - (b) Jedna skladba z:
 - (a) J. S. Bach: Preludium a fuga C dur, BWV 531
 - (b) J. S. Bach: Preludium a fuga c moll, BWV 549
 - (c) J. S. Bach: Preludium G dur, BWV 586
 - (c) Jedna z následujících skladeb:
 - (a) L. Boellmann: Gotická suita: Choral a Modlitba
 - (b) M. Reger: 30 kleine Choralvorspiele, op. 135a
 - (d) Dvě z následujících skladeb:
 - (a) J. Klička: Legenda (v publikaci: Česká varhanní tvorba, Praha 1956, sv. I)
 - (b) V. Novák: Preludium na valašskou píseň (tamtéž)
 - (c) A. Dvořák: Preludia a fugy pro varhany
 - (e) Jedna skladba z publikace Česká varhanní tvorba, Praha 1956, sv. III
- 4) **Nižší základní znalost**
 - (a) Jedna skladba z:
 - (a) D. Zipoli: Versetti a Pastorale
 - (b) J. Pachelbel: Ciaccony
 - (b) Jedna skladba z:
 - (a) J. S. Bach: Osm malých preludií a fug, BWV 553–560
 - (c) Tři skladby ze sbírky Čeští klasikové (edice MAB), z toho jedno preludium a fuga
 - (d) Tři skladby z následujících publikací:
 - (a) Körner: Der praktische Organist (odd. Nachspiele, č. 487–494)
 - (b) A. Hesse: Leichte Präludien für Orgel
- 5) **Bez hudebního vzdělání** nepožaduje hru varhanní literatury

III) Nauka o varhanách

- 1) **Úplná znalost**
 - (a) Stavba a funkční uspořádání varhan
 - (a) Varhanní rejstříky a jejich použití
podle: V. Bělský: Nauka o varhanách
 - (b) Dějiny varhan
 - (a) *podle: M. Šlechta: Dějiny varhan a varhanní hudby v Evropě*
- 2) **Odborná znalost**
 - (a) Stavba a funkční uspořádání varhan
 - (b) Varhanní rejstříky a jejich použití
 - (c) Přehled dějin varhan
(a) podle: V. Bělský: Nauka o varhanách
- 3) **Vyšší základní znalost**
 - (a) Stavba a funkční uspořádání varhan (části varhan, varhanní stroje)

- (b) Varhanní rejstříky a jejich použití
 - (a) podle: V. Bělský: *Nauka o varhanách, mimo kap. VII*
- (c) Praktické rejstříkování
- 4) **Nižší základní znalost** jako 3)
- 5) **Bez hudebního vzdělání**
 - (a) Části varhan (stůl, traktura, vzduchové hospodářství, píšťaliště)
 - (b) Píšťaly (retné, jazykové), rejstříky (principály, flétny, smyky, kryty, mixtury), stroje
 - (a) podle: V. Bělský: *Nauka o varhanách (příslušné části)*

IV) Český liturgický zpěv

- 1) **Úplná znalost**
 - (a) Repertoár kancionálů (všechny formy písní a zpěvů)
 - (b) Zpívání responsoriálních žalmů
 - (c) Zpěv s lidem
 - (d) Metodika zavádění nových písní a zpěvů
 - (e) Nacvičení písně a responsoriálního žalmu s lidem
 - (f) Opravení špatného návyku zpěvu (rytmus, melodie)
- 2) **Odborná znalost** jako 1)
- 3) **Vyšší základní znalost** jako 1)
- 4) **Nižší základní znalost** jako 1)
- 5) **Bez hudebního vzdělání**
 - (a) Zazpívat responsoriální žalm (intonace, výslovnost, metrum)
 - (b) Nacvičit s lidmi píseň

V) Latinský liturgický zpěv (chorál)

- A) Gregoriánský chorál
 - 1) **Úplná znalost**
 - (a) Krátké dějiny gregoriánského chorálu, chorální knihy
 - (b) Mody, psalmodie
 - (c) Zpaměti:
 - (a) Ordo missae (odpovědi, aklamace, *Pater noster*)
 - (b) Missa mundi (z toho *Gloria* a *Credo III* s možností nahlédnutí do not)
 - (d) Nácvičík propria z *Graduale romanum*
 - (e) Po přípravě: Zpěv části propria z *Graduale triplex*
 - (f) Improvizace doprovodu hymnu, antifony a žalmu
 - 2) **Odborná znalost**
 - (a) Krátké dějiny gregoriánského chorálu, chorální knihy
 - (b) Kvadrátní notace
 - (c) Mody, psalmodie
 - (d) Zpaměti:
 - (a) Ordo missae (odpovědi, aklamace, *Pater noster*)
 - (b) Missa mundi (z toho *Gloria* a *Credo III* s možností nahlédnutí do not)
 - (e) Po krátké přípravě zpěv části mešního ordinaria a propria
 - (f) Improvizace doprovodu žalmu, případně antifony a hymnu

- 3) **Vyšší základní znalost**
 - (a) Interpretace chorálních zpěvů obsažených v kancionálech
 - (b) Zpěv *Pater noster* (z paměti) a *Credo III* (s možností nahlédnutí do not)
 - (c) Základní znalost psalmodie
 - (d) Orientace v kvadrátní notaci (klíče, čtení neum)
- 4) **Nižší základní znalost**
 - (a) Interpretace chorálních zpěvů obsažených v Kancionálu
 - (b) Zpěv z paměti *Pater noster*, z not *Credo III* (z *Missa mundi*)
- 5) **Bez hudebního vzdělání** nepožaduje se

B) Latina

- 1) **Úplná znalost**
 - (a) Základy gramatiky: skloňování, časování (activum i passivum), stupňování *možno použít: A. Stříž: Kurs latiny pro samouky, lekce I–XXX*
 - (b) Četba latinského textu – výslovnost (i délky)
 - (c) Najít českou verzi latinského liturgického nebo biblického textu
 - (d) Z paměti: *Confiteor + Suscipiat + Domine, non sum dignus, biskupské požehnání*
- 2) **Odborná znalost**
 - (a) Četba latinského textu – výslovnost (bez délek)
- 3) **Vyšší základní znalost** nepožaduje se
- 4) **Nižší základní znalost** nepožaduje se
- 5) **Bez hudebního vzdělání** nepožaduje se

VI) Harmonizace a skladba

- 1) **Úplná znalost**
 - (a) Písemně:
 - (a) Úprava písně (koledy) pro sbor a orchestr
 - (b) Napsat fughettu na dané téma
 - (c) Vypracovat generálbas
 - (b) U nástroje:
 - (a) Harmonizace zadané písně
 - (b) Tématická improvizace
- 2) **Odborná znalost**
 - (a) Písemně:
 - (a) Harmonizace jedné duchovní písně
 - (b) Napsat passacaglii
 - (b) U nástroje:
 - (a) Harmonizace zadané písně
 - (b) Improvizace *možno použít: J. Vodrážka: Varhanní improvizace*
- 3) **Vyšší základní znalost**
 - (a) písemně
 - (a) Harmonizovat duchovní píseň (v moll)
 - (b) Vypracování číslovaného basu s mimotonálními funkcemi
 - (b) u nástroje
 - (a) Jednoduché preludium na téma duchovní písně. *Možno použít: Fr. Pícha: Všeobecá hudební nauka, L. Zenkl: ABC hudební nauky Ant. Modr: Harmonie v otázkách a odpovědích J. Kofroň: Učebnice harmonie*

- 4) **Nižší základní znalost**
- (a) písemně
 - (a) Jedna duchovní píseň (v dur)
 - (b) Vypracování jednoduchého číslovaného basu (kvintakordy a septakordy dominantní a druhého stupně, jejich obraty)
 - (b) u nástroje
 - (a) Kadence s klamným spojením a modulace mezi tóninami od A dur a e moll po Es dur a f moll. Možno použít: Fr. Pícha: Všeobecná hudební nauka L. Zenkl: ABC hudební nauky Ant. Modr: Harmonie v otázkách a odpovědích J. Kofroň: Učebnice harmonie
- 5) **Bez hudebního vzdělání** nepožaduje se

VII) Práce se sborem a orchestrem

- 1) **Úplná znalost**
- (a) Hra partitur:
 - (a) Hra z listu sborové partitury homofonního díla (nejméně tři linky, v moderních klíčích)
 - (b) Hra skladby s nejméně jedním C-klíčem
 - (c) Hra klavírního výtahu mše s orchestrem
 - (b) Hlasová výchova:
 - (a) Metodika hlasové výchovy, včetně sborové a školení dětských hlasů
 - (b) Metodika mluveného slova
 - (c) Řízení sboru a orchestru:
 - (d) Nacvičení a řízení středně těžké skladby
 - (a) polyfonní a capella
 - (b) s orchestrem
- 2) **Odborná znalost**
- (a) Hra partitur:
 - (a) Hra z listu sborové partitury homofonního díla (nejméně tři linky, v moderních klíčích)
 - (b) Hra klavírního výtahu mše s orchestrem
 - (b) Hlasová výchova:
 - (a) Metodika hlasové výchovy, včetně sborové a školení dětských hlasů
 - (b) Metodika mluveného slova
 - (c) Nauka o nástrojích
 - (a) Skupiny, historie, popis, rozsah, charakter *možno použít: A. Modr: Hudební nástroje*
 - (d) Řízení sboru a orchestru:
 - (a) Nacvičení a řízení jednodušší polyfonní skladby a capella
 - (b) Nacvičení a řízení jednodušší skladby s orchestrem
- 3) **Vyšší základní znalost**
- (a) Doprovod sólisty a sboru:
 - (a) tři skladby ze sborníku V. Říhový: Vložky k mimoliturgickým pobožnostem, op. 13
 - (b) jedna z následujících mší:
 - Jar. Křička: Valašská jitřní mše pastorální, op. 80
 - Mir. Příhoda: Česká vánoční mše, op. 17
 - Jos. Blatný: Mše k sv. Josefu
 - (b) Řízení lehké čtyřhlasé polyfonní věty, kterou řízený sbor zná (skladba bude předem sdělena)
 - (c) Nastudování se sborem jedné neznámé lehké čtyřhlasé skladby
 - (d) Základní znalosti hlasové výchovy sboru. Mmožno použít: J. Svoboda: Učebnice dirigování, O. Jeremiáš: Praktické pokyny k dirigování, J. Brož: Metodika práce s orchestrem, J. Brož, Zd. Kaňák: Základy dirigování, Č. Stašek: ABC začínajícího sbormistra, P. Kočí: Základy pěvecké techniky

- 4) **Nižší základní znalost**
 - (a) Doprovod tří sólových a tří sborových skladeb z publikací:
Věvec nejkrásnějších písní k Matce Boží, Zpěvy mariánské
 - (b) Taktování
 - (a) $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{6}{4}$, nástup (i s předtaktím), zakončení, fermata. Literatura jako 3)
- 5) **Bez hudebního vzdělání** nepožaduje se

VIII) Hudební nauka

- 1) **Úplná znalost** předpokládá se automaticky
- 2) **Odborná znalost**
 - (a) Nejdůležitější formy – písňová, rondo, variace, sonátová, imitace, kánon, fuga
 - (b) Druhy instrumentální hudby – suite, sonáta, preludium, toccata, chorální předehra
 - (c) Vokální hudba – píseň, moteto, mše, kantáta, oratorium, pašije, opera. Možno použít: L. Zenkl: ABC hudebních forem, K. B. Jiráček: Nauka o hudebních formách, Zd. Hůla: Nauka o kontrapunktu, VI. Poš: Nauka o hudebních formách
- 3) **Vyšší základní znalost**
 - (a) Intonace:
 - (a) Melodická pamětní cvičení
 - (b) Intonace základních vrchních intervalů
 - (c) Zpěv jednoduché melodie z listu
 - (b) Rytmus:
 - (a) Opakování hraných rytmických útvarů
 - (b) Interpretace rytmických útvarů z not. Podle: *M. Doležil: Intonace a elementární rytmus (intonace kap. 1–8, rytmus kap. 1–13)*
- 4) **Nižší základní znalost**
 - (a) Intonace:
 - (a) Přenášení tónů z vyšších a nižších oktáv do střední polohy hlasu
 - (b) Melodická pamětní cvičení
 - (c) Sluchová analýza durových a mollových kvintakordů
 - (d) Sluchová analýza počtu tónů
 - (e) Intonace základních vrchních intervalů
 - (f) Intonace durového a mollového kvintakordu
 - (b) Rytmus – opakování hraných rytmických útvarů
 - (c) Hudební nauka
- 5) **Bez hudebního vzdělání**
 - (a) Stupnice dur a moll, předznamenání stupnic
 - (b) Intervaly (velké, malé, čisté)
 - (c) Kvintakordy dur a moll s obraty *možno použít: Fr. Pícha: Všeobecná hudební nauka L. Zenkl: ABC hudební nauky*

IX) Liturgika

A) obecná

- 1) **Úplná znalost**
 - (a) Základní pojmy (liturgie, liturgické shromáždění, prvky liturgie)
 - (b) Liturgické útvary (svátosti, breviář ad.)
 - (c) Liturgický kalendář, prostor a předměty. Podle: Katechismus katolické církve, 2. část: Slavení křesťanského tajemství, Sacrosanctum consilium, Úvod k misálu

2) Odborná znalost

- (a) Základní pojmy (liturgie, liturgické shromáždění, prvky liturgie)
- (b) Liturgické útvary (svátosti, breviář ad.)
- (c) Liturgický kalendář, prostor a předměty. Podle přehledových prací, např. K. Cikrle: Liturgika

3) Vyšší základní znalost jako 2)

4) Nižší základní znalost jako 2)

5) Bez hudebního vzdělání nepožaduje se

B) Hudební

1) Úplná znalost

- (a) Funkce hudby v liturgii, základní termíny, znalost obsahu předpisů a knih
- (b) Zpěv při mši (typy zpívaných mší, výběr písní, zpěvů, RŽ)
- (c) Zpěv při ostatní liturgii, koncerty v kostele *podle: K. Cikrle: Liturgická hudba*
- (d) Dějiny liturgické hudby světové i české *možno použít: Hudba v českých dějinách J. Sehnal: Stručný přehled katolické chrámové hudby*

2) Odborná znalost

- (a) Funkce hudby v liturgii, základní termíny, znalost předpisů a knih
- (b) Zpěv při mši (typy zpívaných mší, výběr písní, zpěvů, RŽ)
- (c) Zpěv při ostatní liturgii, koncerty v kostele *podle: K. Cikrle: Liturgická hudba*
- (d) Dějiny liturgické hudby světové i české *možno použít: Hudba v českých dějinách J. Sehnal: Stručný přehled katolické chrámové hudby*

3) Vyšší základní znalost

- (a) Funkce hudby v liturgii, základní termíny, předpisy a knihy
- (b) Zpěv při mši (typy zpívaných mší, výběr písní, zpěvů, RŽ)
- (c) Zpěv při ostatní liturgii, koncerty v kostele *podle: K. Cikrle: Liturgická hudba*
- (d) Dějiny hudby
 - (a) Všeobecné dějiny hudby možno použít: G. Černušák: Dějepis hudby, Dějiny evropské hudby, J. Šafařík: Dějiny hudby
 - (b) Dějiny liturgické hudby *podle: J. Sehnal: Stručný přehled katolické chrámové hudby*

4) Nižší základní znalost jako 3)

5) Bez hudebního vzdělání

- (a) Základní terminologie a dokumenty o liturgické hudbě
- (b) Zpěv a hudba při mši, křtu, svatbě, pohřbu, žehnáních a pobožnostech *podle: K. Cikrle: Liturgická hudba (příslušné části)*
- (c) Dějiny liturgické hudby *podle: J. Sehnal: Stručný přehled katolické chrámové hudby*

Příloha 2

Kvalifikační stupně a jejich udělování

KVALIFIKAČNÍ STUPNĚ KANTORŮ

A Vysokoškolské hudební vzdělání

A1 – magisterské nebo jemu odpovídající vzdělání v liturgické hudbě

A2 – bakalářské vzdělání v liturgické hudbě

magisterské nebo bakalářské hudební vzdělání v jiném oboru + zkouška z dovedností na stupni úplná znalost

B Středoškolské hudební vzdělání

B1 – absolutorium konzervatoře v oboru liturgické. hudby nebo jemu odpovídající vzdělání

B2 – absolutorium konzervatoře nebo jemu odpovídající (i soukromé) hudební vzdělání v jiném oboru + zkouška z dovedností na stupni odborná znalost

C Základní hudební vzdělání

C1 – absolutorium II. cyklu varhanické školy a zkouška z dovedností na stupni vyšší základní znalost

C2 – absolutorium I. cyklu varhanické školy a zkouška z dovedností na stupni nižší základní znalost

D Bez školního hudebního vzdělání a zkouška z dovedností na stupni bez hudebního vzdělání

KVALIFIKAČNÍ STUPNĚ VARHANÍKŮ

A Vysokoškolské hudební vzdělání

A1 – magisterské nebo jemu odpovídající vzdělání v liturgické hudbě

A2 – bakalářské vzdělání v liturgické hudbě

magisterské nebo bakalářské hudební vzdělání v oboru varhany + zkouška z dovedností na stupni úplná znalost v dovednostech I, II, III, IVd, VA mimo d-e, VIb, VIIa, VIII, IX.

B Středoškolské hudební vzdělání

B1 – absolutorium konzervatoře v oboru liturgické. hudby nebo jemu odpovídající vzdělání

B2 – absolutorium konzervatoře nebo jemu odpovídající (i soukromé) hudební vzdělání v oboru varhanní hra + zkouška z dovedností na stupni odborná znalost v dovednostech I, II, III, IVd, VA mimo e, VIb, VIIa, VIII, IX

C Základní hudební vzdělání

C1 – absolutorium II. cyklu varhanické školy a zkouška z dovedností na stupni vyšší základní znalost v dovednostech I, II, III, IVd, VI, VIIa, VIIIbc, IX

C2 – absolutorium I. cyklu varhanické školy a zkouška z dovedností na stupni nižší základní znalost v dovednostech I, II, III, IVd, VI, VIIa, VIIIbc, IX

D Bez školního hudebního vzdělání a zkouška z dovedností na stupni bez hudebního vzdělání v dovednostech I, III, IVb, VIII, IX

KVALIFIKAČNÍ STUPNĚ SBORMISTRŮ - DIRIGENTŮ

A Vysokoškolské hudební vzdělání

A1 – magisterské nebo jemu odpovídající vzdělání v liturgické hudbě

A2 – bakalářské vzdělání v liturgické hudbě

magisterské nebo bakalářské hudební vzdělání v jiném oboru + zkouška z dovedností na stupni úplná znalost v dovednostech IV, VB, VII, VIII, a na stupni odborná znalost v dovednostech VA a IX.

B Středoškolské hudební vzdělání

B1 – absolutorium konzervatoře v oboru liturgické. hudby nebo jemu odpovídající vzdělání

B2 – absolutorium konzervatoře nebo jemu odpovídající (i soukromé) hudební vzdělání

v jiném oboru + zkouška z dovedností na stupni odborná znalost v dovednostech IV, V, VII, VIII, a IX

C Základní hudební vzdělání

C1 – absolutorium II. cyklu hudební školy a zkouška z dovedností na stupni vyšší základní znalost v dovednostech IV, V, VII mimo a, VIII, a IX

Další stupně postrádají smysl

KVALIFIKAČNÍ STUPNĚ VEDOUČÍCH CHORÁLNÍ SCHÓLY

A Vysokoškolské hudební vzdělání se nepředpokládá

B Středoškolské hudební vzdělání

B1 a B2– absolutorium konzervatoře v oboru liturgické. hudby nebo jemu odpovídající vzdělání nebo absolutorium konzervatoře nebo jemu odpovídající (i soukromé) hudební vzdělání v jiném oboru + zkouška z dovedností na stupni úplná znalost v dovednostech IV, V a IX

C Základní hudební vzdělání

C1 absolutorium hudební školy a zkouška z dovedností na stupni odborná znalost v dovednostech IV, V a IX

Další stupně postrádají smysl

KVALIFIKAČNÍ STUPNĚ VEDOUČÍCH ČESKÉ SCHÓLY

A Vysokoškolské hudební vzdělání se nepředpokládá

B Středoškolské hudební vzdělání se nepředpokládá

C Základní hudební vzdělání

C1 – absolutorium hudební školy a zkouška z dovedností na stupni odborná znalost v dovednostech IV a IX, vyšší základní znalost v dovednostech V

C2 – absolutorium hudební školy a zkouška z dovedností na stupni vyšší základní znalost v dovednostech IV a IX nižší základní znalost v dovednostech V

D Postrádá smysl

KVALIFIKAČNÍ STUPNĚ FUNKCE ZPĚVÁK

A Vysokoškolské hudební vzdělání se nepředpokládá

B Středoškolské hudební vzdělání se nepředpokládá

C Základní hudební vzdělání

C1 zkouška z dovedností na stupni vyšší základní znalost v dovednostech IV, V a IX

C2–zkouška z dovedností na stupni nižší základní znalost v dovednostech IV, V a IX

D zkouška z dovedností na stupni nižší základní znalost v dovednostech V a z dovedností na stupni bez hudebního vzdělání v dovednostech IV a IX

Po dobu, než bude zřízeno diecézní centrum pro liturgickou hudbu, které by mělo, podobně jako v brněnské diecézi kvalifikační stupně udělovat, navrhujeme, aby zkoušky na stupeň D byly v pravomoci vikariátů resp. jimi pověřených hudebníků. Stupně C1 a C2 by mohl udělovat vedoucí diecézních varhanních kursů případně s jím přizvanou komisí a stupně A a B komise jmenovaná Liturgickou komisí ve spolupráci s SDH. Pro již běžící pracovní-právní vztahy nepředpokládáme přezkušování, pokud by o ně sám hudebník neprojevil zájem.

Příloha 3

Finanční ohodnocení

Struktura činnosti chrámových hudebníků se blíží struktuře činnosti učitelů. Stejně jako u učitelů jde o vlastní výkon a náročnou přípravu na něj. Zdá se proto, že je účelné rozdělit jejich pracovní dobu na **vlastní úvazek** (přímá hudební činnost) a **přípravu a organizační činnost**. Poměr mezi úvazkem a přípravou se liší pro jednotlivé funkce. Při 100% úvazku je to pro zpěváka, vedoucího schóly a varhaníka **24** hodin týdně, (analogicky s učitelem ZŠ), pro dirigenta a sbormistra **13** hodin týdně (analogicky se zástupcem ředitele) a pro kantora, jakožto člověka, který je zodpovědný za zpěv a hudbu ve farnosti (v kostele) a který je představený všech ostatních hudebníků, kteří zde působí je to **8** hodin týdně (analogicky s ředitelem školy). Do této doby se započítává účinkování při bohoslužbě a zkoušky se sborem – schólou. Protože je spravedlivé zohlednit skutečnost, že hudebník se často časově náročně dopravuje do kostela na krátkou dobu (typicky na 1 hodinu pracovní doby, neplatí pro kantora), připočítává se pro každé cestování během jednoho týdne 2% pracovního úvazku.

Platové třídy a platové stupně se přebírají z aktuálního nařízení vlády pro platy zaměstnanců ve školství, tím je automaticky zabezpečena valorizace. Nikdo si přitom nemůže myslet, že platy ve školství jsou vyhovující nebo dokonce dobré. Sluší se, aby všichni níže uvedení měli nárok na 13. plat.

Kantor A	12
Kantor B	9
Kantor C1	5(6 s maturitou)
Kantor C2	3
Kantor D	2
Varhaník A	10
Varhaník B	8
Varhaník C1	4(5 s maturitou)
Varhaník C2	3
Varhaník D	2
Sbormistr a dirigent A	10
Sbormistr a dirigent B	8
Sbormistr a dirigent C1	4(5 s maturitou)
Vedoucí chorální schóly B	8
Vedoucí chorální schóly C1	4(5 s maturitou)
Vedoucí české schóly C1	4(5 s maturitou)
Zpěvák C1	3
Zpěvák C2	2
Zpěvák D	1

Příklad 1: *Varhaník kvalifikace B hraje dvakrát za týden při jedné mši sv. a v neděli na třech. Jednou za týden korepetituje zkoušku sboru po 2 hodiny. Zkouška je ve všední den po mši a mše v neděli jsou dvě za sebou dopoledne a jedna večer. Průměrně jedna mimořádná akce týdně (pohřeb). Praxe 10 let.*
Výpočet platu podle navrhované metodiky:

Týdně tedy působí 8 hodin, tj. třetina přímé hudební povinnosti 24 hodin týdně. Cestuje 5x, tedy úvazek je $33\% + 5 \times 2\% = 43\%$. Základ pro 8. třídu 6. stupně je 9250, takový varhaník by dostával 3980 Kč hrubého.

Výpočet podle metodiky Brno:

Práce je popsána 40 jednotkami měsíčně, $40 \times 1.8 \times 1.159 \times 30 = 2500$ Kč

Příklad 2: Kantor v katedrálním chrámě. Tři mše v neděli, jedna v týdnu, 2x týdně 2hodiny zkouška se sborem a orchestrem, jedna mimořádná akce týdně. Praxe 5 let. Kvalifikace B/A.

Výpočet podle navrhované metodiky:

Týdně působí 9 hodin, tj. 112,5% přímé hudební povinnosti, základ 9(12) třídy 4.stupně je $9520(13600) \times 112,5 = 10700(15300)$ Kč.

Výpočet podle metodiky Brno:

40 jednotek $\times 1.053 \times 2(2.4) \times 30 = 2530(3030)$ Kč

Příklad 3: Kantor v městském kostele, 2 mše v týdnu, 2mše v neděli, vede schólu (1hod) a sbor (2 hod.). Školený amatér C1 s maturitou. Praxe 10 let.

Výpočet podle navrhované metodiky:

Týdně působí 7 hodin, tj. 87,5% přímé hudební povinnosti, základ 6 třídy 6.stupně je $7560 \times 87.5 = 6615$ Kč.

Výpočet podle metodiky Brno:

32 jednotek $\times 1.159 \times 1.7 \times 30 = 1900$ Kč

Příklad 4: Vesnický varhaník hraje 2 mše v týdnu a 3 v neděli, cestuje 2x v neděli. Základní kurs C2. 20 let praxe.

Výpočet platu podle navrhované metodiky:

Týdně tedy působí 5 hodin, tj. 21% přímé hudební povinnosti. Cestuje 2x, tedy úvazek je 25%. Základ pro 3. třídu 9. stupně je 6250, takový varhaník by dostával 1560 Kč hrubého.

Výpočet podle metodiky Brno:

Práce je popsána 20 jednotkami měsíčně, $20 \times 1.5 \times 1.318 \times 30 = 1190$ Kč

Příklad 5. Absolvent konzervatoře a kursu církevní hudby vede farní sbor, který účinkuje jednou měsíčně a zkouší 3hod. týdně. Je řízen místním kantorem, 10 let praxe.

Výpočet platu podle navrhované metodiky:

Týdně tedy působí 3.3 hodin, tj. 25% přímé hudební povinnosti 13 hod. Cestuje 1x, tedy úvazek je 27%. Základ pro 8. třídu 6. stupně je 9250, takový sbormistr by dostával 2500 Kč hrubého.

Výpočet podle metodiky Brno:

Práce je popsána 10 jednotkami měsíčně, $10 \times 1.8 \times 1.159 \times 30 = 625$ Kč